

- відповідають принципам індивідуального навчання;
- забезпечують високий рівень інтерактивності;
- збільшують мотивацію навчання;
- дозволяють майбутньому вчителю орієнтуватися у системі сучасної освіти і використовувати різноманітні методи навчання у своїй подальшій діяльності.

**Висновки.** Інформаційна компетенція включає оволодіння майбутніми вчителями-філологами основами аналітичної переробки інформації; наявність умінь працювати з різною інформацією, знання особливостей сучасних інформаційних потоків у своїй галузі діяльності, умінь отримувати інформацію з різних джерел. Крім того, сюди ж включаються конкретні навички з використання сучасних технічних засобів, здатність використовувати їх в своїй діяльності, умінь застосовувати їх як для автоматизації рутинних операцій, так і в ситуаціях, що вимагають нетрадиційного творчого підходу.

#### **Література**

1. Безпалько В. П. Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика III тысячелетия) / В. П. Безпалько // М.: Воронеж : Изд. Московского психолого-социального института, 2002. – 352 с.
2. Віаніс-Трофименко К. Б. Компетентний учитель – запорука реалізації компетентнісного підходу до сучасного освітнього процесу / К. Б. Віаніс-Трофименко // Управління школою. – 2006. – № 22–24. – С. 54–57.
3. Попованова Н. А. К вопросу о формировании профессиональной компетентности учителя / Н. А. Попованова // <http://www.kspu.ru/annual/an2/p4.doc>.
4. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / О. Овчарук. К. : 2003. – С. 13 – 41.
5. Чемерис І. Нові вимоги до спеціаліста: поняття компетентності й компетенції / І Чемерис // Вища освіта України. – 2006. – № 2. – С. 84-86.

#### **Рижкова С.**

*– кандидат педагогічних наук, асистент кафедри іноземних мов  
Донбаського державного педагогічного університету  
УДК 378.147.091.322:811.111*

#### **ТИПИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ НА НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЯХ**

*Стаття присвячена питанню щодо організації самостійної роботи, що сприяє підвищенню рівня мотивації студентів під час вивчення іноземної мови на немовних спеціальностях. За вимогами сучасного суспільства, результатом навчання у вищій школі має бути не лише отримання стабільних та ґрунтовних знань, але й стимулювання особистісного розвитку й формування особливих професійних умінь, де висока навчальна мотивація відіграє чималу роль. Проаналізовано поняття «мотивація», яка є*

однією з основних складових навчально-виховного процесу. Особлива увага приділяється типам самостійної роботи з використанням можливостей мережі Інтернет.

**Ключові слова:** мотивація, самостійна робота студентів, немовні спеціальності, сучасні інформаційні технології, Інтернет.

**Рыжкова С.**

– ассистент, кандидат педагогических наук, ассистент кафедры иностранных языков Донбасского государственного педагогического университета

### **ТИПЫ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ К ОВЛАДЕНИЮ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКОМ НА НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЯХ**

*В статье рассматривается вопрос организации самостоятельной работы студентов при изучении иностранного языка в высшей школе. Особое внимание уделяется типам самостоятельной работы с внедрением использования возможностей сети Интернет.*

**Ключевые слова:** мотивация, самостоятельная работа студентов, нефилологические специальности, современные информационные технологии, Интернет.

**Ryzhkova S**

– Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant of Foreign Languages of Donbass State Teachers' Training University

### **THE TYPES OF SELF-STUDY WORK TO RAISE THE STUDENTS' MOTIVATION FOR MASTERING FOREIGN LANGUAGES AT NON-LINGUISTIC SPECIALITIES**

*The article deals with the organization of students' self-study work while mastering a foreign language in high school. Particular attention is paid to the types of self-study work using the Internet, which significantly increase the level of students' motivation in learning a foreign language at nonlinguistic specialties.*

**Key words:** motivation, self-study of the students, nonlinguistic specialties, modern information technologies, the Internet.

**Постановка проблеми.** У світлі сучасних перетворень суспільства, перебудови економічної системи й переходу країни до ринкової економіки, відкриття кордонів і поширення міжнародних зв'язків питання про володіння іноземною мовою набуває особливої гостроти й важливості для майбутніх спеціалістів. У зв'язку з цим зростає і відповідальність вузу щодо підготовки фахівців високого ґатунку та необхідності забезпечення постійного удосконалення їх професійної майстерності. За вимогами сучасного суспільства, результатом навчання у вищій школі має бути не лише отримання стабільних та ґрунтовних знань, але й стимулювання особистісного розвитку й формування особливих професійних умінь, де висока навчальна мотивація відіграє чималу роль. Навіть висококваліфікований викладач не зможе досягнути бажаного

результату, якщо його зусилля не будуть узгоджені з мотиваційною основою навчального процесу. Успішне вирішення проблеми мотивації навчальної діяльності позитивно впливає на якість підготовки майбутніх фахівців.

**Аналіз останніх досліджень.** Згідно з визначенням С. У. Гончаренка, мотивація – це «система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкретних форм діяльності або поведінки». На його думку, «мотиви можуть виступати як уявлення й ідеї, почуття й переживання, що виражають матеріальні або духовні потреби людини. Одна й та ж діяльність може здійснюватись із різних мотивів» [3, с. 217].

Сучасні уявлення про мотивацію беруть свій початок з концепцій О. М. Леонт'єва, С. Л. Рубінштейна, Д. М. Узнадзе [6; 9; 10]. Так, О. М. Леонт'єв визначив, що мотив є не переживанням потреби, але тим об'єктивним, у чому ця потреба конкретизується за таких умов і на що спрямована діяльність. Він розрізняв поняття мотиву й мети. Мета – це заздалегідний результат, що уявляє людина. Мотив – спонукання для досягнення мети.

С. Л. Рубінштейн вважав, що предмети і явища зовнішнього світу є не лише об'єктами пізнання, а й своєрідними двигунами поведінки, переможцями, що народжують у людині певні спонуки до дії. Д. М. Узнадзе визнав, що мотив замінює один характер поведінки на інший: менш прийнятий на більш прийнятий – і так створює можливість здійснення певної діяльності. С. Л. Рубінштейн стрижневим питанням мотивації вважав питання, як мотиви, що визначають обставини, перетворюються на те стійке, що характеризує особистість.

Мотивація студентів до навчання є однією з основних складових навчально-виховного процесу. Її аналіз вимагає не лише визначення домінуючого мотиву, а й урахування структури мотиваційної сфери людини. Становлення мотивації – не просте зростання позитивного або посилення негативного ставлення до навчання, а ускладнення структури мотиваційної сфери, спонукань, які входять до неї, поява нових, більш зрілих, інколи суперечливих відношень між ними [7, с. 14].

Самостійна робота студентів, яка впливає на підвищення мотивації вивчення іноземної мови знайшла відображення у працях багатьох педагогів та психологів (А. М. Алексюка, Л. В. Онучак, Н. С. Журавської, С. М. Кустовського, М. І. Смирнової та ін.), визначають роль та функції в загальній системі підготовки спеціалістів.

**Метою статті є** розкриття типів та видів самостійної роботи, які сприятимуть підвищенню мотивації студентів до оволодіння

іноземною мовою на нефілологічних спеціальностях.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Б. Єсипов вважав, що самотійна робота, яка входить до складу процесу навчання, – це така робота, яка виконується без безпосередньої участі педагога, але з виконанням його завдання у спеціально відведений для цього час. Причому суб'єкти навчання «свідомо прагнуть досягнути поставленої в завданні мети, проявляючи свої зусилля та виражаючи в певній формі результати своїх розумових або фізичних (або тих чи інших) дій» [4, с. 15].

Деякі науковці розрізняли поняття «самотійна робота» та «самотійна навчальна діяльність» з іноземної мови. Самотійна навчальна діяльність – це аудиторна та позааудиторна діяльність студента, яка сприяє підвищенню рівня його мовленнєвих навичок. Самотійна робота з іноземної мови є необхідним підготовчим етапом, фундаментом для самотійної діяльності та являє собою процес оволодіння операціями та діями з мовленнєвими одиницями [6, с. 132]. Самотійна робота з іноземної мови має навчальну мету, а самотійна навчальна діяльність – комунікативну.

Відомий сучасний учений П. Підкасистий виокремив такі типи самотійної роботи:

– самотійна робота за зразком (робота виконується на основі зразка, докладної інструкції, тому рівень пізнавальної активності та самотійності не виходить за межі репродуктивної діяльності);

– реконструктивна самотійна робота (інтелектуальні та практичні дії студентів на реконструювання, перетворення навчальних текстів та наявного досвіду вирішення завдань, що пропонуються для самотійного виконання);

– самотійна робота варіативного типу (пізнавальна діяльність та самотійність студентів виражається у виконанні узагальнень під час аналізу проблемної ситуації, у відмежуванні суттєвого від другорядного; під час виконання роботи такого типу відбувається накопичення нового досвіду діяльності);

– творча самотійна робота (пізнавальна активність та самотійність студента досягає найвищого рівня, студент отримує принципово нові для нього знання, цінності матеріальної та духовної культури) [8, с. 112].

Етап самотійної роботи з іноземної мови передбачає самотійне виконання лексичних, граматичних або фонетичних вправ різного типу, самотійне опрацювання текстів, діалогів, складання словника незнайомих слів, глосаріїв, пошук певної інформації, написання творчих робіт (творів, есе), підготовка рефератів, доповідей з наступною усною презентацією тощо. Студенти мають можливість вивчати програмний матеріал

самостійно, отримуючи консультації у викладачів.

Самостійна діяльність студентів може бути грамотно об'єднана з сучасними інформаційними технологіями в цілому та Інтернет-технологіями зокрема.

Самостійна робота студентів із використанням можливостей мережі Інтернет може відбуватися двома основними шляхами:

- *аудиторна* робота студентів;
- *позааудиторна* робота студентів.

*Аудиторна самостійна робота* студентів передбачає виконання студентами завдань у комп'ютерному класі, устаткованому виходом в Інтернет, у межах уроку з іноземної мови під безпосереднім спостереженням і керівництвом викладача.

Інший варіант під час використання можливостей Інтернету має за мету *позааудиторну самостійну роботу* студентів із виконанням спеціально підготовлених завдань під час широкого використання заздалегідь визначених можливостей Інтернету. Самостійна робота в цьому випадку побудована так, що дає можливість студенту виконувати навчальні завдання в будь-якому зручному для нього місці з доступом до Інтернету. Позааудиторний варіант інтеграції Інтернет-технологій дозволяє реалізувати низку завдань:

- враховувати індивідуальні особливості студентів, надаючи їм більше свободи в часі та інформаційному просторі для дій;
- мінімізувати технічну складність поставлених завдань через урахування рівня володіння комп'ютером і навичок роботи в Інтернеті студентів;
- оптимально інтегрувати форми використання Інтернет-технологій навчання з урахуванням основних аспектів навчального процесу під час навчання іноземним мовам із мінімальними витратами;
- навчити студента бути більш відповідальним за свої знання, бо він повинен уміти організувати власний час, вирішити, яка інформація може бути використана для виконання завдання, у якій формі представити свою думку [1].

Необхідно виділити дві основні групи самостійної діяльності, що здійснюється студентами в мережі Інтернет під час вивчення іноземної мови, які являють собою спланований і контрольований навчальний процес, що вимагає від викладача особливих знань, умінь і навичок у роботі з комп'ютером і мережею Інтернет, а також знання методик із використанням та інтеграцією Інтернет-технологій у процесі навчання іноземним мовам:

1) **самостійна робота з електронними ресурсами**, до складу якої входять: спеціально організований пошук, аналіз і перетворення інформації, а також спеціально організована участь у

веб-проектах;

2) **інтернет-комунікація**, до якої належить спеціально організоване спілкування за допомогою електронної пошти та форуму.

Кожну групу самостійної роботи студентів розглянемо докладно.

1. **Самостійна робота з електронними ресурсами**. До цієї групи входять такі види діяльності:

- *Спеціально організований пошук, аналіз і перетворення інформації.*

Інформація, яку надають Інтернет-ресурси, студенти нефілологічних спеціальностей можуть використати трьома основними шляхами:

1. Використання інформації з Інтернету в якості додаткових матеріалів із досліджуваних тем, при цьому пошук здійснюється студентами самостійно за допомогою різних пошукових систем (Yandex, Rambler, Yahoo, Google тощо).

2. Використання інформації з Інтернету в якості додаткових матеріалів із досліджуваних тем, проте пошук може здійснюватися студентами за конкретними адресами, що підібрані викладачем.

3. Комбінований шлях, коли відбувається використання інформації з Інтернету в якості додаткових матеріалів із досліджуваних тем, тобто студентам надається список покликань на електронні ресурси, що підібрані викладачем, але додатково вони також можуть самостійно здійснювати пошук необхідної інформації за допомогою пошукових систем.

- *Спеціально організована участь у веб-проектах.*

Веб-проекти є складним видом завдання, вимагають від викладача, який керує проектом, високого рівня предметної та інформаційної компетентності, а від студента – навичок й умінь у роботі з інформацією та інформаційними технологіями. Під час навчання іноземним мовам використання завдань на основі електронних ресурсів вимагає від учнів відповідного рівня володіння мовою для роботи з автентичними ресурсами Інтернету.

2. **Інтернет-комунікація** (спеціально організоване спілкування за допомогою електронної пошти та форуму). Є різноманітні типи комунікації в Інтернеті, але основними типами є синхронна й асинхронна комунікація. *Асинхронна комунікація* є спілкуванням у необмежених часових відрізках, неодномоментною комунікацією за допомогою різних засобів передачі інформації між двома й більше учасниками. Проте засобами передачі інформаційних повідомлень можуть слугувати електронна пошта, книга для гостей, форум або асинхронна конференція.

*Синхронна комунікація* є сеансом спілкування двох і більше учасників одночасно, тобто комунікацією в межах одного часового зрізу, коли затримка повідомлення від початку його передачі до отримання реципієнтом не становить більше декількох секунд, а в ідеальному варіанті повністю відсутня [9; 10].

Контроль виконання самостійної роботи студентів є невід'ємним складником навчального процесу та однією з основ організації управління й підвищення його ефективності. Упроваджуючи форму контролю, викладач повинен дотримуватися педагогічних вимог: об'єктивності перевірки та оцінки, індивідуального характеру, систематичності, регулярності, всебічності та диференційованості перевірки.

**Висновки.** Грамотне поєднання раніше зазначених типів самостійної роботи з впровадженням використання можливостей мережі Інтернет під час навчання іноземним мовам дозволяє значно оптимізувати освітній процес і створити автентичні ситуації спілкування, що значно сприятиме підвищенню рівня мотивації студентів під час вивчення іноземної мови.

#### *Література*

1. Алдушонков В. Н. Влияние компьютерных технологий обучения на формирование познавательной самостоятельности студентов : дисс. ... кандидата пед. наук: 13.00.04 / В. Н. Алдушонков. – Брянск, 2001. – 191 с.
2. Берденюк Г. М. Управление самостоятельной учебной деятельностью при обучении иностранным языкам / Г. М. Берденюк. – Кишинев, 1988. – 132 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. Есипов Б. П. Самостоятельная работа учащихся на уроках / Б. П. Есипов. – М. : Гос. учпедгиз, 1961. – 150 с.
5. Ильина О. В. Оптимизация самостоятельной работы студентов по овладению иноязычной речевой деятельностью с помощью компьютерных технологий : дисс. ... кандидата пед наук: 13.00.04 / О. В. Ильина. – Смоленск, 2002. – 166 с.
6. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения: в 2 т. / А. Н. Леонтьев. – М.: Педагогика. – Т. 2. – 1983. – 320 с.
7. Маркова А. К. Формирование мотивации учения: книга для учителя / А. К. Маркова, Т. А. Матис, А. Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.
8. Пидкасистый П. И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов. учебное пособие / П. И. Пидкасистый. – М. : Педаг. общ-во России, 2004. – 112 с.
9. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М. : Учпедгиз, 1946. – 704 с.
10. Учнадзе Д. Н. Психологические исследования / Д. Н. Учнадзе. – М. : Наука, 1966. – С. 404–407.
11. Якушина Е. В. Методика обучения работе с информационными ресурсами на основе действующей модели Интернета : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук. : спец. 13.00.04 / Е. В. Якушина. – М., 2002. – 21 с.

**Сегін Л.**

– кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури Донбаського державного педагогічного університету;

**Ткаченко Є.**

– старший викладач кафедри української мови та літератури Донбаського державного педагогічного університету

**УДК 378.091.26:811.163.1**

**ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ  
НА ЗАНЯТТЯХ ЗІ СТАРОСЛОВ'ЯНСЬКОЇ МОВИ**

*У статті проаналізовано труднощі при вивченні старослов'янської мови, накреслено шляхи їх подолання і обґрунтовано перспективи доцільності створення та використання комп'ютерної програми «Тести», а також запропоновано частину тестових завдань.*

**Ключові слова:** старослов'янська мова, тестові завдання.

**Сегін Л.**

– кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського язика и литературы Донбасского государственного педагогического университета;

**Ткаченко Е.**

– старший преподаватель кафедры украинского языка и литературы Донбасского государственного педагогического университета

**ТЕСТОВЫЕ ЗАДАНИЯ  
НА ЗАНЯТИЯХ ПО СТАРОСЛАВЯНСКОМУ ЯЗЫКУ**

*В статье анализируются трудности при изучении старославянского языка, намечены пути их преодоления и обоснованы перспективы целесообразности создания и использования компьютерной программы «Тесты», а также предлагается часть тестовых заданий.*

**Ключевые слова:** старославянский язык, тестовые задания.

**Segin L.**

– Candidate of Philological Sciences (PhD), Associate Professor of the Chair of Ukrainian language and the literature of Donbass State Teachers' Training University

**Tkachenko Y.**

– Senior Lecturer of the Chair of Ukrainian language and the literature of Donbass State Teachers' Training University

**TESTS AT THE OLD SLAVONIC LANGUAGE CLASSES**

*The article analyses the difficulties at the language study of the old Slavonic language, the ways of overcoming them are fixed and perspectives of creating and using «Tests» software programme are grounded and the half of tests on phonetic material is proposed.*

**Key words:** Slavonic language, tests.